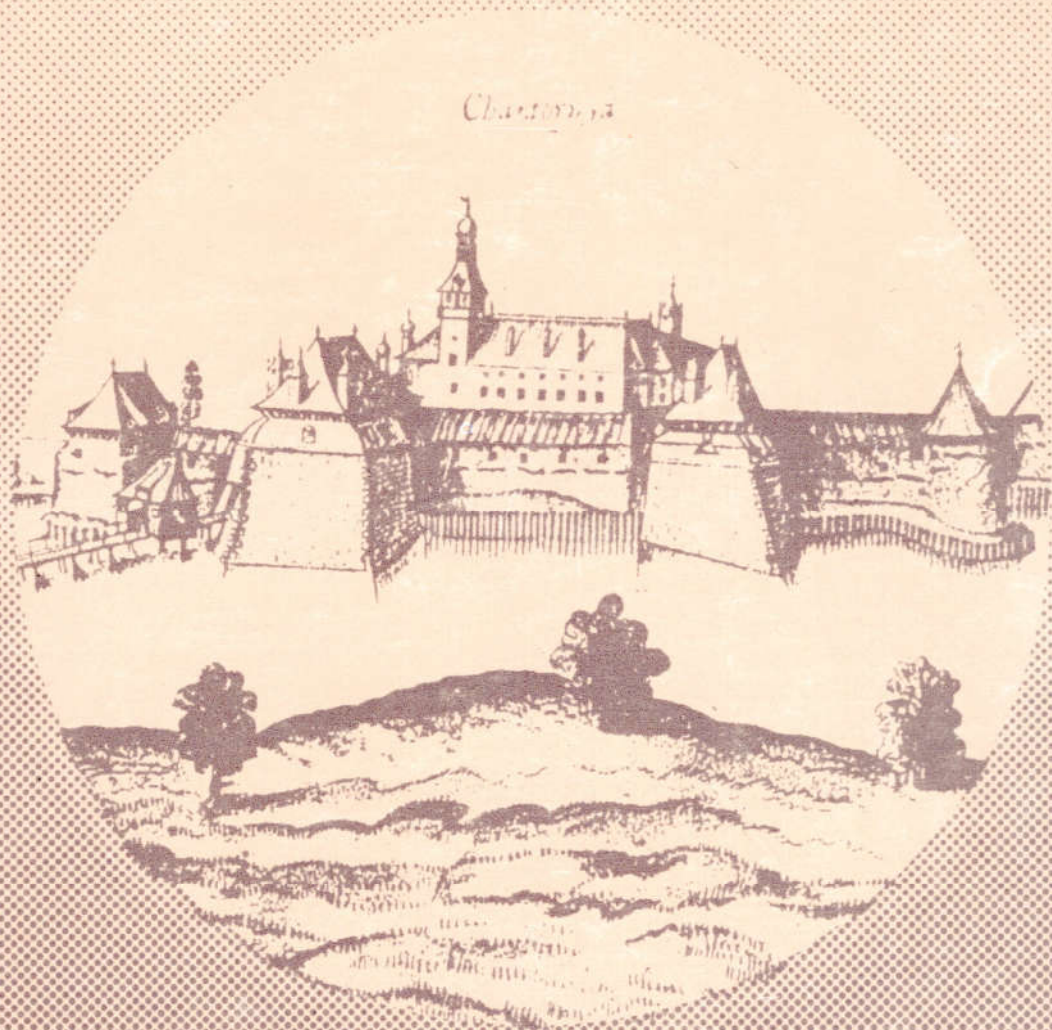

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

16

MUZEJSKI VJESNIK 16

ETNOLOGIJA

na redu baci kamenčiće u čistinu i u ruku uzme jedan kamenčić. Taj kamenčić baca u zrak i u tom trenu hvata istom rukom jedan kamenčić sa čistine, ali tako brzo da rukom dočeka kamenčić koji je u zraku. Sada u ruci ima dva kamenčića. Jedan kamenčić odloži, u zrak opet baca kamenčić, a iz čistine uzima drugi (jedan). Tako dugo nastavlja skupljati po jedan kamenčić dok ne isprazni čistinu. Tada ponovo baci svih pet kamenčića na čistinu, baci jedan kamenčić u zrak, a iz čistine uzme dva kamenčića. Ta dva kamenčića odloži, pa opet u zrak baci jedan, a iz čistine uzme posljednja dva kamenčića zajedno. Kada je ispraznio čistinu ponovo baci sve kamenčiće u nju. Jedan baci u zrak, a u jednom potezu rukom iz čistine pokupi tri kamenčića odjednom. Odloži ta tri kamenčića i kod drugog bacanja pokupi preostao jedan kamenčić. U čistinu baci opet svih pet kamenčića, jedan baci u zrak, a u ruku sada treba uhvatiti četiri kamenčića zajedno. Posljednji dio igre naziva se "popacki". Igrač tada u zrak baca četiri kamenčića, a iz čistine uzima jedan. Kada se svih pet kamenčića nađe u njegovoj ruci, završava igra

i on je pobjednik. Ako kamenčići ispadnu u bilo kojoj fazi igre, onda na red dolazi drugi igrač. Igrač ne ispada ako ne dodirne rukom kamenčiće u čistini, nego ima pravo tri puta ponoviti bacanje. No, ako ih samo takne "pecne" ispada. Kada se red vrati na prvog igrača nastavlja s brojem kamenčića na kojem je pogriješio. Pobjednik je onaj koji uspješno izvede "popacki", a drugi igraju do pobjede (do trećeg mjesta).

Tri naprijed opisane igre samo su djelić bogatog repertoara dječjih igara. Uz te igre djeca su često igrala "pinciku", "ogenj", "šiš - miše", "riftere", "pletenu", "babičovanje" ili "halčekovanje", "pilčekovanje", "škorjančke", "svinčekovanje", "drvene svece", "anđel z zlatnom palicom" i naravno neizostavne "skrivače". Neke igre su bile rezervirane za "stariju djecu", mladiće i djevojke, kao npr. "fante" i "ljubiš - prodaš".

Ovoliko nabranje različitih igara uvjerava nas da su se djeca nekada, uz sve poslove koje su trebala obavljati, lijepo i kreativno bavljala.

Melita ĐANIĆ, Gradski muzej Križevci

OSNOVANA " DRUŽINA " ČUVARI TRADICIJA HRVATSKIH OBITELJSKIH ZADRUGA

Na poticaj sudionika Okruglog stola " Seljačka obiteljska zadruga Šantek iz Rudeša " održanoga u svibnju 1992. godine u Zagrebu, osnovana je " Družina " čuvari tradicije hrvatskih obiteljskih zadruga, kao udruženje građana u kulturi.

" Družina " djeluje na području Republike Hrvatske, a članovi upravnih tijela su predstavnici najrazličitijih ustanova u znanosti i kulturi, te pojedinci i potomci zadruge Šantek iz Rudeša.

Ciljevi i zadaci " Družine " su: promicanje svih aktivnosti i predstavljanje domaćoj i stranoj javnosti bogatstvo hrvatske predajne baštine i kulturnog identiteta. U tome smislu članovi se obvezuju:

— pripremati i obrađivati kulturno nasljeđe s naglaskom sadržaja vezanih uz tradiciju obiteljskih zadruga,

— pripremati idejne projekte za osnivanje etno-muzeja obiteljskih zadruga,

— oblikovati tematske knjižnice,

— organizirati etnološke radionice, tečajeve, predavanja i sl.

Još i danas postoji zgrada bivše zadruge Šantek u Rudešu, a udruženje je u svome programu za glavni zadatak zacrtalo pripremu zgrade i zemljišta u Rudešu (Zagreb) za potrebe etno-muzeja, rekonstrukciju gospodarskih zgrada, istraživanje i prikupljanje materijala

za potrebe Muzeja, organizacija Okruglog stola, i posebno briga o radu etnološke radionice tijekom cijele godine u suradnji sa studentima etnologije Sveučilišta u Zagrebu.

Realizacijom ovoga programa i osnivanjem Muzeja obiteljskih zadruga u Rudešu, a u blizini sportskog i rekreacijskog centra Jarun i samoga jezera, privuklo bi mnoge domaće, a i goste iz inozemstva. Želeći i ovom programom dostojno se uključiti u 900-tu obljetnicu grada Zagreba pozivamo sve zainteresirane ustanove i pojedince da se

uključite u rad "Družine" kako bi dali svoj doprinos realizaciji očuvanja nekih starih tradicija koje polako nestaju.

Za proljeće 1993. godine planira se promocija Društva, a u svibnju će se održati Okrugli stol na temu etnografskih odnosno etnoloških radionica o čemu će se obavijestiti javnost i muzejske ustanove. Adresa je: "Družina"- čuvari tradicije hrvatskih obiteljskih zadruga, Filozofski fakultet, Đ. Salaja 3, Zagreb; telefon: 041/ 800 - 527.

Slavica MOSLAVAC, Muzej Moslavine Kutina

GLAZBENA FOLKLORNA BAŠTINA MOSLAVINE ^{1a}

U današnje vrijeme svjedoci smo obnavljanja izvorne, pučke umjetnosti zbog posebnih, naročitih razloga. Čuvanje i afirmacija izvorne narodne umjetnosti daje svakom narodu posebnu povijesnu dimenziju. Bez njegovanja i čuvanja svoje povijesne narodne baštine, nema svijesti o korijenima i počecima svoga bivstvovanja. Bez obzira da li se to odnosi na običaje, vjerovanja, praznovjerice, nošnju, muzičke instrumente i slično.

Hrvatska narodna glazba se dijeli na vokalnu, instrumentalnu i vokalnoinstrumentalnu. Vokalna glazba je sadržajno najbogatija i vezana je uz svakodnevni život (svadbene pjesme, naricaljke, ljubavne pjesme, uspa vanke, napitnice i sl.) te uz godišnje cikluse običaja (jurjevske, dodolske, koledarske, ladarske, božićne, pokladne i sl).

Instrumentalna narodna glazba se izvodi na instrumentima koji su proizvodi kućne radnosti, seoskih majstora ili (u novije vrijeme) tvornica. Izvodi se solistički ili skupno. Od izvodilačkih sastava brojčano je najveći tamburaški zbor (orkestar), a u praksi, na terenu, najčešće je zastupljen tzv. mješoviti sastav (npr. violine i tambure ili violine, bugarije, berde ili violine, harmonike, bugarije i bas ili - u Hrvatskom zagorju - 2 violine i "bajs" koji je u stvari veliki violoncello s tri žice itd). Vokalno - instrumentalna glazba je

uglavnom plesnog karaktera, jer se najčešće javlja kao glazbena pratnja narodnih plesova. Vezana je uz tekst koji se pjeva, a slobodna je (samostalna) u međuigrama.

Prvi poznati zapisivač folklorne glazbe u Hrvatskoj bio je Petar Hektorović koji je u svom književnom djelu "Ribanje i ribarsko prigravanje" (1568) zapisao tadašnjim notnim pismom dvije narodne melodije. Slijedeći izvor najstarijih zapisanih narodnih napjeva u Hrvatskoj je rukopisna zbirka iz 1644. godine PAVLINSKA PJESMARICA, a zbornik CITHARA OCTOCHORDA iz 1701. godine sadrži oko stotinu hrvatskih crkvenih narodnih pjesama. Prvi hrvatski etnomuzikolog bio je Franjo Kuhač (1834 - 1911) koji je u vlastitoj nakladi objavio preko 1600 narodnih melodija. Nakon 1. svjetskog rata prikupljanje folklorne glazbe dobiva organiziraniji oblik: Zagrebački Etnografski muzej omogućava fonografska snimanja koja obavljaju Milan Gavazzi, Božidar Širola, Vinko Žganec i drugi. Prikupljeno je 120 voštanih valjaka čije se snimke čuvaju na magnetofonskim vrpcama u PHONOGRAMM - ARCHIVU Akademije znanosti u Beču. Znanstvenoj obradi glazbenog folkloru znatno su pridonijele smotre narodne pjesme, svirke i plesa koje su se pred početak 2. svjetskog rata održavale u Zagrebu te zapisi tiskani u časopisu SV. CECILIJA. (Muzička enciklopedija, str. 174)

SADRŽAJ

MUZEOLŠKA PROBLEMATIKA

Zvonko HITREC DIDAKTIČKO - METODIČKO OSMIŠLJAVANJE MUZEJSKE PREZENTACIJE	3
Anita ŠESTANJ - PERIĆ UPORABA RADNIH LISTIĆA UZ IZLOŽBE U VARAŽDINSKOME MUZEJU	5
Marina ŠIMEK MALA MUZEJSKA UČIONICA	6

ARHEOLOGIJA

Marijan BILIĆ ZBIRKA GRČKOG NOVCA IZ GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN	11
Ana BOBOVEC GRAD MOSLAVINA U SVJETLU DOSADAŠNJIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA	17
Tatjana LOLIĆ, Amelio VEKIĆ, Slobodan OLIĆ IZVJEŠTAJ O ARHEOLOŠKIM ISKOPAVANJIMA U ČAKOVCU PROVEDENIM 1992. GOD. NA LOKALITETU STARI GRAD	21
Zorko MARKOVIĆ OSVRT NA NEKOLIKO NOVIH PRILOGA POZNAVANJU HRVATSKOG SREDNJOVJEKOVLJA (1990-1992. god)	24
Zorko MARKOVIĆ NEKOLIKO ZANIMLJIVIH ARHEOLOŠKIH NALAZA IZ KOPRIVNIČKE PODRAVINE	26
Marina ŠIMEK KASNOSREDNJEVJEKOVNI NALAZ IZ LUDBREGA	30
Vjekoslav ŠTRK ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA POVIJESNE URBANE CJELINE ČAZME U 1992. GODINI	35
Josip VIDOVIĆ NASTAVAK SUSTAVNIH ARHEOLOŠKIH ISTRAŽIVANJA U ŠENKOVCU	41

ETNOLOGIJA

Marija BORKO NEKOLIKO MEDIMURSKIH DJEČJIH IGARA	44
Melita ĐANIĆ OSNOVANA " DRUŽINA " ČUVARI TRADICIJA HRVATSKIH OBITELJSKIH ZADRUGA	45
Slavica MOSLAVAC GLAZBENA FOLKLORNA BAŠTINA MOSLAVINE	46
Slavica MOSLAVAC USKRŠNI OBIČAJI ČEHA I SLOVAKA U MEDURIČU	50

KULTURNA POVIJEST

Zdenko BALOG SJEVERNI PORTAL TRAKOŠĆANSKE CRKVE	53
Dražen KOVAČEVIĆ FRANJEVAČKI SAMOSTAN U PODGRADU	56
Lidija PLAVEC BIDERMAJER NAMJEŠTAJ NA PRIMJERIMA IZ FUNDUSA MMČ	58
Mladen MEDAR PRILOG POZNAVANJU GRADEVNE DJELATNOSTI U BJELOVARU	61
Magdalena LONČARIĆ O JEDNOM ŠALJIVOM GLASILU U FUNDUSU POVIJESNOG ODJELA GRADSKOG MUZEJA VARAŽDIN	63

POVIJEST

Božidar GERIĆ 1. IZVORI ZA POVIJEST BJELOVARA I BJELOVARSKOG KRAJA	66
Stjepan HAJDUK OTKRIĆE PRVE POGODBE O BARBIRENJU	71

Zoran HOMEN PRAVILNIK ZA BLUDILIŠTA U GRADU KRIŽEVCU IZ 1913. GODINE	73
Franjo HORVATIĆ GRBOVNIK ŽITELJA GRADA KOPRIVNICE	75
Goran JAKOVLJEVIĆ POLAGANJE UČITELJSKE PRISEGE U BJELOVARSKOJ GIMNAZIJI POČETKOM STOLJEĆA	77
Vladimir KALŠAN PRILOG ZA POVIJEST VINOGRADARSTVA U MEDIMURJU	79
Marjan KATUŠIĆ NARODNI POKRET 1903. GODINE U ZAPREŠIĆU (uz 90. obljetnicu)	81
Magdalena LONČARIĆ ZASTAVE ŽUPANIJE VARAŽDINSKE U GRADSKOM MUZEJU VARAŽDIN	84
Slavica MOSLAVAC ET KOTTYNA DENIQUE INSIGNE SUUM PROFECIT (I Kutina je naposljetku dobila svoj počasni znak)	87
Ljerka PERČI DOZVOLA ZA FOTOGRAFIRANJE IZ 1914. GODINE	88
Hrvoje PETRIĆ DELEKOVEC U SREDNJEM VIJEKU	90
Antun STIŠČAK TATARI SU PUSTOŠILI HRVATSKOM PRIJE 750. GODINA	93
Mladen NADU NASELJA I SELA SESVETSKOG PRIGORJA U SREDNJEM VIJEKU (II) (13 — 16. stoljeće)	95

PRIKAZI I ČLANCI

Ljerka ALBUS PRVI SEMINAR DRUŠTVA FOLKLORISTA	102
Antica BREGOVIĆ Prirodoslovna mapa "IZ ALBUMA FRANJE PL. KOŠĆECA "	103
Melita ĐANIĆ OBILJEŽAVANJE 740 - OBLJETNICE SLOBODNOG I KRALJEVSKOG GRADA KRIŽEVCI KROZ PROGRAM GRADSKOG MUZEJA I LIKOVNE GALERIJE	105
Miroslav KLEMM IZLOŽBA CRKvene UMJETNOSTI I BAŠTINE NOVOMAROFSKOGA KRAJA	109
Nada MATIJAŠKO UZ DESETU GODIŠNJICU PODRAVKINOG MUZEJA PREHRANE	110
Martin MATIŠIN GODIŠNJAK ZAVIČAJNOG MUZEJA VIRJE	112
Mladen MEDAR ECOVAST O OČUVANJU ARHITEKTONSKOG NASLJEDA	113
Ljerka PERČI POSJETITELJ IZ ARGENTINE	115
Smiljana PETR-MARČEC IZLOŽBA "ZRINSKI U MEDIMURJU"	116
Hrvoje PETRIĆ "PODRAVSKI ZBORNIK" 1992.	116
Anita ŠESTANJ-PERIĆ PRIZNANJE UHTA-e GRADSKOM MUZEJU VARAŽDIN	117
Josip ŠTIMAC MUZEJI HRVATSKOG ZAGORJA U NOVOM USTROJSTVU	118
Gordana KOVAČIĆ IN MEMORIAM IVANU GENERALIĆU	119

DJELATNOST MUZEJA I MUZEALACA

IZLOŽBE (1992)	121
AKCIJE (1992)	124
IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA (1992)	127
PUBLICISTIČKA DJELATNOST MUZEALACA (1992)	129

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kumrovec, Kutina, Sesvete, Sveti Ivan Zelina, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice, Veliki Tabor, Virje.

Broj 16 / 1993.

Godina XVI

Uređivački odbor:

Antica Bregović (GMV), Erika Nađ—Jerković (MMČ), Vladimir Kalšan (MMČ), Lidija Plavec (MMČ), Smiljana Petr—Marčec (MMČ), Josip Vidović (MMČ)

Tehnička redakcija u Muzeju Međimurja Čakovec:
Vladimir Kalšan, Erika Nađ-Jerković, Josip Vidović

Nakladnik:

Muzejsko društvo sjeverozapadne Hrvatske

Za nakladnika:

Zoran Homen

Grafička priprema:

»DTP STUDIO« KRIŽEVCI

Nikola Žulj

Tisak:

»GRATA« Bjelovar

Naklada: 650 primjeraka

ISSN 0350 - 9370

»Muzejski vjesnik« izlazi jedamput godišnje.

Rukopisi se ne honoriraju i ne vraćaju.

Za sadržaj i lekturu tekstova odgovorni su autori.

»Muzejski vjesnik« solidarno financiraju muzeji sjeverozapadne Hrvatske